

Jordi Sarsanedas

Poeta i narrador, ha estat també traductor, redactor en cap de la revista «Serra d'Or» i, entre moltes altres activitats, home de teatre. Aquests dies publica «Una discreta venjança», un nou llibre de relats

XAVIER CORTADELLAS / Barcelona

● A *Com una tornada, sí*, un dels últims llibres de Jordi Sarsanedas, hi ha un text dedicat a unes palmeres. El poema es diu *Com una elegia*. «Han abatut unes palmeres que, durant molts anys, eren de casa», diu Sarsanedas abans que en llegim el primer vers. El poema comença així: «Hi havia fulles, respiració, / polsim d'ocells, / una presència frescal i porosa.» Hi ha també una palmera centenària en aquell petit racó de pau i de llum, xerroteig d'ocells, que és el Jardí Romàntic de l'Ateneu Barcelonès, el lloc on ens hem trobat i on hem estat parlant durant més d'un parell d'hores. Hi passem a la vora, mentre sortim i mentre vaig enraonant encara amb Jordi Sarsanedas. «Jo baixo en ascensor», em diu, quan sortim del jardí. Baixo amb ell. I, al carrer, parlem encara uns minuts de Barcelona i dels seus lli-

bres i de la feina i de les feines que ha estat fent durant molts anys.

—«Tinc formació francesa. Vaig passar uns anys a França com a conseqüència de la guerra; hi vaig arribar amb els meus pares quan hi havia encara el conflicte. Vam anar cap al nord, prop de París, a la Brie. Diuen que hi ha dues Brie: una és la bona i l'altra és la *pouilleuse*, la miserable. Nosaltres érem a la miserable, a la que és més boscosa, prop del Sena. Va ser on vaig familiaritzar-me amb el francès, una llengua que ja havia començat a estudiar a Barcelona.»

—En un col·legi o en un centre Montessori?

—«A Sarrià, en una escola on el parvulari seguia el mètode Montessori. Aquella escola es deia Institut Tècnic Eulàlia. De la Brie vam passar a París i, després, a Tolosa. Més tard, un cop a Catalunya, em vaig llicenciar en lletres. Durant molts anys, he estat

BIOGRAFIA

Jordi Sarsanedas va néixer a Barcelona el 1924. Llicenciat en lletres, és conegut sobretot com a poeta i com a narrador. Ha obtingut els premis Josep Pla, Víctor Català, Óssa Menor i, entre molts altres, els de la Crítica Serra d'Or de contes, de literatura infantil i juvenil, de poesia i de narrativa. L'any 1994 va ser Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Ha estat president de l'Ateneu Barcelonès i és membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

traductor i professor d'aquesta llengua i d'aquesta literatura. Treballava a l'Institut Francès, al Liceu Francès i, posteriorment, a l'escola Aula.»

—Va traduir molts autors, Vercors entre altres.

—«Llavors, representava una certa presa de posició, potser fins i tot una presa de posició política. *El silenci del mar* havia estat una publicació clandestina a França durant l'ocupació alemanya. El meu pròleg ho diu i expressa una intenció. Aquí, també va ésser-ho.»

—Una publicació clandestina? En aquells anys? Com s'ho van fer?

—«Novam fer res. Lavam publicar i prou.»

—No sé gaire res dels seus pares. Em penso que eren barcelonins?

—«Tots dos. La meva mare era, de Sants, es deia Rosa Vives. El meu pare, del Poble-sec, es

deia Ramon. D'altra banda, tots dos també del barri de Sant Pau. Els Sarsanedas vénen de les Guillerries, sembla que van sortir d'una casa d'Osor, a la Selva. Si les coses no han canviat, en un costat d'una cantonada d'Osor hi posa Verdguer i, a l'altre, Sarsanedas. Hi he fet broma al·ludint a les ambicions que suposo que algú pot suposar que jo hagi tingut. Can Sarsanedas havia estat, diuen, una casa important, sobretot com a explotació forestal, per això hi ha aquella placa. No sé a on, vaig llegir que en Joan de Serrallonga volia segrestar-ne l'hereu, però es va equivocar i va segrestar un mosso.»

—Van tenir sort, els Sarsanedas!

—«Però el cap de la casa va haver de pagar el rescat del mosso. El meu pare va ser un dels introductors de l'*urushi* a casa nostra, o sigui de la laca japonesa, una de les arts amb les quals els ja-

«DIUEN QUE HI HA DUES BRIE: UNA ÉS LA BONA I L'ALTRA, LA MISERABLE. NOSALTRES ÉREM A LA MISERABLE, PROP DEL SENA. VA SER ON VAIG FAMILIARITZAR-ME AMB EL FRANCÈS»

ponesos van seduir els modernistes. D'altra banda, el meu pare em llegia Sagarra o Salvat-Papasseit; havia tingut la sort d'anar en una de les primeres escoles catalanes que es van crear. Després, va interessar-se molt pel teatre. Potser el gust del teatre ja li venia de família. Una obra d'Ignasi Iglésias, *La nostra parla*, és dedicada al seu pare, el meu avi, també Ramon. Jo mateix recordo haver anat de petit a Vallvidrera a saludar Ignasi Iglésias. Segurament, vaig heretar del meu pare aquesta tendència.»

—Devia heretar-ne moltes altres coses. Potser també aquell llibre amb dibuixos d'Emili Grau Sala de què parla a *Viola*, un dels contes que publica a *Una discreta venjança*.

—«Ah, sí! Me'l va regalar el meu pare i és veritat que, quan vaig escriure aquell conte, no sabia pas on era. Ara, sé on el tinc. A *Viola*, faig una mena de paràfrasi del que podria ser aquell llibre. Em sembla que el que en vaig escriure es correspon bastant amb el que hi ha, però no ho he comprovat i no n'estic pas segur. Jo, bàsicament, sóc un home d'incerteses. D'altra banda, no és l'únic conte d'*Una discreta venjança* on apareixen records.»

—En el fons, hi ha la mateixa base que a *Mites*. No m'ha semblat tan diferent.

—«A *Mites*, de records no n'hi ha. El que sí que hi ha és una transposició de vivències, d'algunes vivències perquè, és clar, no és una autobiografia.»

—No n'hi ha cap, per exemple, de quan va tornar a Catalunya, després d'aquells anys a França.

—«El país semblava diferent. Vaig acabar el batxillerat a l'Institut Francès de Barcelona i, ben aviat, vaig començar la llicenciatura a la Universitat de Tolosa per correspondència. Érem tres o quatre que ho fèiem. Un d'ells era Enric Moreu-Rey, que, ja aleshores, era també company meu de feina.»

—Al cap d'uns anys, però vostè decideix marxar de nou i va a Glasgow.

—«M'havien ofert de fer-hi

de lector de català i de castellà a la universitat. Hi vaig passar dos anys, un de solter i un de casat. Hi va néixer el nostre fill, l'Oleguer. A Glasgow escric algun dels *Mites*. Com que el pròleg és escrit a Glasgow, encara hi ha algú que es pensa que els vaig escriure tots allà, però, en qualsevol edició, cada relat porta data i esment de l'indret on el vaig redactar. Hi ha onze B. I cinc G.»

—L'he rellegit fa uns dies. Aquest pròleg és una mica...

—«Críptic?»

—Volia dir una mica dens, com ho són, en general, els mites, però m'ha servit més aviat per aclarir algunes coses, per entendre què es proposava. A vostè li sembla críptic?

—«Per mi no ho és gens, perquè en realitat aquest pròleg va de memòries. Fins i tot l'evocació

de la guarda dels ballesters a l'Acropolis d'Atenes és una transposició d'una de les pintures de l'Obiols que hi havia a les parets d'una sala d'estudis de l'Institut Tècnic Eulàlia. Suposo que encara hi deuen ser.»

—Si ho recordo bé, en aquell pròleg hi ha els quatre punts cardinals, a cada punt alguna referència. Al sud, hi ha, per exemple, Mallorca i Ramon Llull.

—«Exactament. Tot són pintures de l'Obiols.»

—També ho és la batalla de Muret? És que jo em pensava que...

—«Res, res. Realisme de part meua!»

—I així, doncs, aquella finestra...

—«També hi és. No és a la pintura, però és de debò, com ho és l'eucaliptus i altres coses que jo veia des de la finestra de la sala d'estudis. El pròleg representa l'assumpció de tot allò que hi ha en aquelles pintures, perquè, si és que volien dir alguna cosa, jo m'ho creia.»

—Ara em fa pensar que a *Una discreta venjança* hi ha també alguns contes on trobem finestres o vidres.

—«Sí, n'hi ha. Suposo que és una de les meves constants. Però alguns altres contes no tenen res a veure amb el record. *Radio veritat*, per exemple, és una anècdota versemblant.»

—De la versemblança n'acaba parlant a *Dos cavalls*, l'últim conte d'aquest llibre.

—«Exacte! Doncs deixem-los així, com a possibles, perquè jo no escric memòries. I no n'escric en part perquè no goso, en part perquè no tinc l'empenta necessària, en part perquè no he fet mai dietaris i en part perquè sóc un desmemoriat... Jo faig el que puc i, a més, he tingut una vida molt atragada, sempre he estat molt distret, en un sentit fort, o sigui arrossegat cap a una banda i una altra. Ara, pel que fa a les memòries, li diré que, quan la Maria Aurèlia Capmany va publicar *Mala memòria*, vaig tenir la impressió que em pispava el títol.»

—Es considera més poeta o, més aviat, es considera un na-

De Ramon Sarsanedas, el seu pare, Jordi Sarsanedas n'ha heretat moltes coses: el gust pel teatre i per la lectura, potser també el gust i l'interès per l'art. A Ramon Sarsanedas li hauria agradat ser escenògraf i el seu fill, Jordi, ha estat sobretot narrador i poeta. / MIQUEL TORAN

«A GLASGOW ESCRIC ALGUN DELS 'MITES'. MALGRAT QUE TOTS SÓN DATATS, COM QUE EL PRÒLEG ÉS ESCRIT A GLASGOW, ENCARA HI HA QUI ES PENSA QUE ELS VAIG ESCRIURE ALLÀ»

rrador?

—«No em *considero*, però penso que hi ha uns lligams evidents entre una actitud i l'altra. A vegades, em va millor escriure en prosa i altres, en poesia. Depèn, a la vegada, de la temporada i, sovint potser només, del dia.»

—En general, *Una discreta venjança* és més amable que *Mites*.

—«Hi ha una mica de tot, no? Però sí que penso també que són uns textos més amables.»

—El títol d'aquest seu llibre coincideix amb el d'un seu conte, no pas un dels...

—«En realitat, a *Jam session*, parlo d'altres títols en què havia pensat. *Jam session*, en primer lloc.»

—El que passa és que *Una discreta venjança* no és el conte que queda més. Potser el més important, si més no el més llarg i un dels que m'han semblat més rodons, és *Correctament vestit de frac*.

—«Sí, és clar, però no podia ser el títol del llibre.»

—Hi escriu que va conèixer Artie Shaw. Suposo que no deu ser...

—«Sí, això és cert, això són memòries. El vaig tractar a Begur i a Barcelona durant un període. Vaig passar una temporada amb ell, escrivint un guió de cinema que es deia *Sardana per a una trompeta de jazz*. El va portar a la Paramount i no en vaig saber res. El text es deu haver perdut. Hi sortia un xicot, músic de jazz, que anava per l'Empordà. En algun moment, tocava en una cobla. Artie Shaw era clarinetista, però jo pensava que, si en feien una pel·lícula, potser ell tocaria la trompeta.»

—Tinc entès que Ricard Viladesau també el va conèixer, però em sembla que no el va sentir tocar mai. Vostè...

—«En directe? No, mai. Ni tan sols no li vaig veure mai l'instrument a les mans.»

—El martell és un altre dels seus llibres més coneguts. No obstant, em sembla clar que és molt diferent de *Mites*.

—«Els *Mites* surten, vénen sols. *El martell*, en canvi, ve de les

•
«Em sembla que el que vaig escriure a *Viola'es correspon bastant amb el que hi havia en un llibre d'Emili Grau Sala i que, llavors, havia perdut. No ho he comprovat, però, i ara no n'estic segur del tot. Jo, bàsicament, sóc un home d'incerteses*»

•
«L'anècdota que a *Rocinante on the road again* hi surt el paisatge català també és certa. Vaig conèixer un personatge que havia fet algunes excursions amb Dos Passos per *Barcelona*»

•
«No escric memòries, en part perquè no goso, en part perquè no tinc l'empenta necessària, en part perquè no he fet mai dietaris i en part perquè sóc un desmemoriat»

•
«Que com veig el país? Penso que podria estar millor, però que no està tan malament com a vegades el veiem nosaltres mateixos»

ganes de fer una novel·la. És més immediat, per tant, el món dels anys quaranta. L'única meva altra novel·la és *La noia a la sorra*; i també hi ha, més breu, *Contra la nit d'Oboixangó*.»

—Se sent més còmode escrivint relats curts?

—«Suposo que sí. El resultat és que no he fet més novel·la. Ja li he dit que jo he estat un home molt distret, en el sentit d'ocupat. A més, bé havia de guanyar-me la vida.»

—En tot cas, va haver-hi un moment que va deixar l'ensenyament i que va anar a viure a Itàlia.

—«Però, després hi vaig tornar, eh? A Itàlia hi vaig anar per una qüestió industrial. Durant dos anys, vaig ser conseller delegat d'una societat d'indústria plàstica. El metacrilat nacrat havia estat un progrés, un intent, barceloní i una mica mallorquí, que va dur al desplaçament d'un petit grup de persones. Així, per la confiança que algú va posar en mi, em vaig trobar en un despatx a Milà, en connexió amb una fàbrica prop de Como, i visitant clients per Itàlia, fins a la Toscana i l'Úmbria.»

—És d'on surten els poemes de *Postals d'Itàlia*. El resultat, però, és que vostè fa servir algunes llengües. A *Els colors, a part*, l'últim poema de *Silenci, respostes, variacions*, que és també el seu últim llibre de poesia, utilitza unes quantes llengües.

—«És una ensalada, en el sentit de composició madrigalesca a quatre veus o més, en què alternen diferents llengües. Però em sap greu tal com m'ha sortit... Li diré una cosa: m'hauria agradat que hi hagués hagut més anglès i més italià, perquè n'hi ha molt poc.»

—Què vol dir «com m'ha sortit»? Els poemes els fa vostè. No és vostè qui els tria?

—«Naturalment que sóc jo qui els tria. Entre altres coses, hi ha una eina absolutament fonamental per a la literatura que és la paperera. El que vull dir és que penso que el francès d'aquell poema és bastant bo; en canvi, l'anglès és pobre i d'italià n'hi ha

poquíssim, un parell d'expressions i prou.»

—Li preguntava si l'escriptor tria perquè a *Correctament vestida de frac* hi ha molta manipulació en el sentit de feina, hi ha diferents nivells: el dels personatges; el de l'escriptor del conte i el de l'autor, que suposo que deu ser vostè perquè hi ha un moment que l'autor s'adreça a la seva dona i li diu Núria, que és tal com es diu la de vostè.

—«Sí, és clar. També hi ha altres referències. El meu pare em portava la revista *Art*, per exemple. Hi surt, un quadre de Feliu Elias que és efectivament al Museu Nacional d'Art de Catalunya. L'anècdota que a *Rocinante on the road again* de John Dos Passos hi surt el paisatge català també és certa. Vaig conèixer un personatge que havia fet algunes excursions amb Dos Passos, per Catalunya.»

—Vostè va ser redactor en cap de la revista *Serra d'Or* durant molts anys. M'agradaria saber com la veu ara?

—«Veig que ha de trobar el seu lloc en el món actual. Confio, espero que se'n surtin. Hi ha un esforç, em consta que hi ha un esforç. M'agrada de creure que encara hi participo. De fet, continuo en el consell de redacció. Nosaltres, en aquell temps, provàvem de fer el que podíem, tant com podíem, el millor que podíem. El director era el pare Maur Boix, s'hi va aplegar molta gent. No cal que digui noms perquè segur que me'n deixaria massa. Els que hi treballàvem més directament, amb el director, érem Xavier Fàbregas, Albert Manent, Ernest Lluch i jo. Ja li he dit abans que jo sempre he estat molt distret, molt ocupat; pensi que fins i tot a vegades, amb algun pseudònim, escrivia cartes al director: era una manera de fer un comentari sobre algun tema que jo creia oportú.»

—Ha estat també un home que ha fet teatre.

—«Vaig participar en la creació de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona. Durant un temps, Frederic Roda, Montserrat Julió i jo en portàvem la direcció. Mol-

tes vegades he dit, i ho repeteixo perquè és veritat, que en el meu àlbum daurat hi ha el record d'haver estrenat com a director *Primera història d'Esther* de Salvador Espriu i d'haver-hi fet el paper de l'Altíssim.»

—Molts anys abans amb el grup d'Els Vuit van fer una obra de titelles de García Lorca.

—«Aquell grup es va dispersar molt. Hi havia l'Albert Ràfols-Casamada, la Maria Girona... L'obra de què em parla era *El retablillo de don Cristóbal*, em sembla que va ser la primera vegada que es va representar Lorca, malgrat això no hi va haver gaires problemes; l'encarregat de la sala va haver de donar algunes explicacions, però, que jo sàpiga, no va passar res més. A l'obra, hi surt un poeta que dóna la cara personalment; els altres personatges són titelles. El poeta vaig ser jo.»

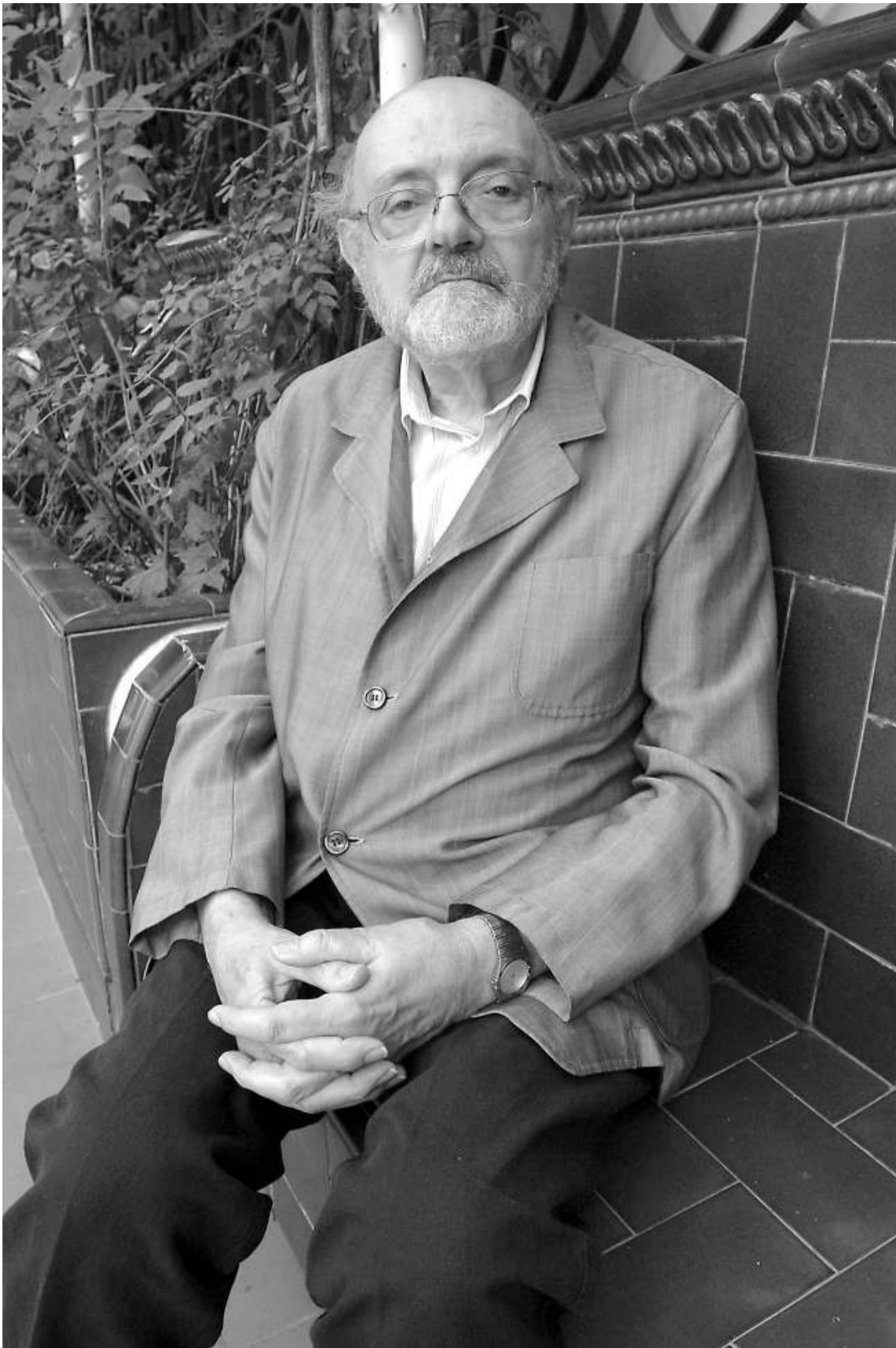
—Vostè sempre ha tingut molt interès per l'art.

—«Fa poc vaig publicar un llibre dels meus textos d'acompanyament a les portades de *Serra d'Or*. Es diu *Paraules per a unes imatges*. Suposo que el fet d'haver estat enmig de tantes activitats deu haver afectat d'una manera o altra la meua obra. Per una altra banda, però, sempre dic que la meua poesia, que tota la meua escriptura, sobretot la més lliure, forma part de la meua vida. També en forma part la literatura infantil. Els contes van anar sortint ben naturalment com n'explicava als meus fills i, després, perquè conservava el gest espontani d'explicar-los-en. També amb la mateixa naturalitat que deia, pel mateix goig d'escriure i de tenir raó en algun aspecte senzill; així tots els textos de *Tretzevents* signats Emili Xerta o Joan Salou.»

—I com el veu el país?

—«Home, de tant en tant, fa patir, però potser no està tan malament com a vegades el veiem, no sabem reconèixer prou les coses bones que tenim. Em fa patir la facilitat amb què acceptem sovint figures i un sistema de valors que no valen tant com els nostres.»

«VAIG ESTAR ESCRIVINT UN GUIÓ AMB ARTIE SHAW. ELL VA DUR-LO A LA PARAMOUNT. HI APAREIXIA UNA COBLA. TOT I QUE ERA CLARINETISTA, VAIG PENSAR QUE POTSER TOCARIA»

Jordi Sarsanedas, poeta i narrador. / MIQUEL TORAN

La llum, els sons, els sorolls i, finalment, el silenci

A punt de fer els vuitanta-un anys, Jordi Sarsanedas té una vitalitat envejable. L'he trobat assegut amb uns coneguts perquè ha arribat abans que jo; mentre parlàvem, després d'un moment que ens hem hagut d'aturar per canviar de taula, ha continuat exactament la frase que m'estava dient. Només és de tant en tant, quan ha de dir noms o recordar alguna data, que la memòria li falla. Hi ha un moment que li comento que em sembla que a la seva obra és molt important la llum. *L'enlluernament al cap del carrer* es diu un dels seus llibres. «L'home és un animal que mira. Com els ocells: l'home i els ocells miren. Els gossos, en canvi, ensumen.» «Però vostè escriu sovint el que veu i, tal com he llegit en un dels seus *Mites*, de fet en el pròleg, deixa que la llum l'ordeni Déu», li dic. «Sí, exactament. Malauradament, potser això exigeix un esforç al lector. A vostè li sembla que els contes d'*Una discreta venjança* són de lectura difícil?» «Alguns sí. D'altres, la veritat és que no gaire. Alguns són quasi uns acudits enginyosos. Tots, però són molt menys complicats que els *Mites*.» «Jo en destacaria *Correctament vestit de frac*, *Balandrim-balandram*, *Viola* i, encara que potser sigui críptic, *Setting shots*, *un colobrot*. Pensi, però, que, si algun conte no m'hagués agradat, hauria anat a la papera. Alguns ja hi van anar. Ara, a algú li pot fer l'efecte que ho tenia escrit i que el llibre és una mena de calaix de sastre, però he estat treballant-hi l'últim any.» «M'ha agradat també el conte *Consideracions elementals*. És quasi poesia», dic ara. «Sí que ho és! Parla de la llum, dels sons i dels sorolls, i finalment del silenci. Tot això apareix també en els meus versos. L'ordre, naturalment, és deliberat. I el silenci és com una culminació; un silenci, és clar, que sigui una plenitud. Com la llum que no es veu, que no és res, però que hi és.» / X.C.

«QUE SI TRIO ELS POEMES QUE PUBLICO? NATURALMENT QUE ELS TRIO! ENTRE ALTRES COSES, HI HA UNA EINA ABSOLUTAMENT FONAMENTAL PER A LA LITERATURA QUE ÉS LA PAPERERA»